

Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri: Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı

DOĞANAY DAĞLAR* - FATMAGÜL KIZIL*

GİRİŞ

Armağan kitaplar, genellikle bir alana deyim yerindeyse ömrünü vermiş bilim insanlarını onurlandırmak amacıyla alanın çeşitli disiplinlerinden araştırmaları bir araya getiren editoryal çalışmalardır. Bundan dolayı söz konusu kitaplar belirli bir alana özgü olsa da çok sesli bir yapı arz eder. Bu yapı eleştirinin çok boyutluluğu açısından olumlu olmasına rağmen yapının tek bir eleştirel temayı takip etmemesi bu tür çalışmaların birer başvuru kaynağı olarak görülmesine engel gibi görünür. Oysa birçok armağan kitap bağlantılı olduğu alanla ilgili özgün bakış açılarını içinde barındırır. Dolayısıyla bu tür kitapların da eleştiri literatürü açısından göz ardı edilmemesi gerekir. Böyle bir bakış açısıyla bu çalışmanın temel amacı 2024 yılında, Dilek Çetindaş, Duygu Oylubaş Kaftar ve Bülent Sayak editörlüğünde hazırlanan *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri: Prof. Dr. Hülya Argunşah Armağanı* başlıklı eserin genel bir çerçevesini çizmektir. Böylece armağan kitabın içeriğinin araştırmacılara daha ulaşılır kılınması da amaçlanmaktadır.

Yeni Türk edebiyatı alanı diğer sosyal bilimlerle bütünleştirilebilen bir yapıya sahiptir. *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Argunşah Armağanı* başlıklı çalışma, çözümleme evreni olarak sosyoloji, psikoloji, tarih gibi birçok disiplini barındıran makaleleri içermesiyle söz konusu alandaki çeşitli yorumlara ve bakış açılarına işaret etmesi açısından dikkat çekmektedir. Armağanda, edebiyatın disiplinler arasındaki yeri ve önemi yansıtılmış, edebî ölçütlerin diğer alanlardaki konumu gözler önüne serilmiştir. Bundan dolayı çalışma, Yeni Türk edebiyatının kuramsal çerçevesinin yanı sıra sosyal ve beşerî bilimler sahasına bir tür kültür çözümlemesi sunmuştur.

Eser, "Giriş" dışında dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Duran Can Gazioğlu,

* Uzman, Bağımsız Araştırmacı, E-posta: daglardoganay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2670-5768

* Doktora Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, E-posta: fatmagullkizil@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3093-2733

Gönderim tarihi: 25 Mart 2025

Kabul tarihi: 4 Nisan 2025

Hülya Eraydın Argunşah'ın akademik öz geçmişi hakkında bilgi vermektedir. Bu bölüm, Eraydın Argunşah'ın yeni Türk edebiyatına bilimsel yaklaşımları sonucunda alana kazandırmış olduğu düşünceleri hususunda önemli bilgiler taşımaktadır. Nitekim araştırmacının yurt içi ve yurt dışında yapmış olduğu birçok çalışma, yeni Türk edebiyatının ulusal ve uluslararası yerinin tespit edilmesi adına kayda değer bir işleve sahiptir. Söz konusu bilim dalının yanı sıra toplumsal cinsiyet, kadın ve kimlik, edebiyat tarihi gibi birçok konuda başat çalışmalarda bulunduğu gözler önüne serilmiştir. Çalışmanın devamında Duygu Oylubaş Kaftar ve Bülent Sayak'ın Prof. Dr. İnci Enginün ile gerçekleştirdiği "Edebiyat Tarihi, Cumhuriyet'in 100. Yılında Türk Edebiyatının Panoraması ve Geleceği Üzerine" başlıklı mülakat yer almaktadır. Bu mülakat Enginün'ün cevapları özelinde yeni Türk edebiyatının tarihi ve tasnif sorununa dair birçok soruya yanıt verir. Enginün, edebiyat tarihi çerçevesinde geleneksellikten dijitalleşmeye kadar uzanan sürece metodolojik bir bakış sunmaktadır. Yazar, şair ve edebî eserlerin, edebiyat tarihi dairesindeki temel yaklaşımlarını dile getirmiş ve bu yaklaşımların bilimsel formunu gözler önüne sermiştir.

Birinci Bölüm "Milliyetçilik ve Edebiyat" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Günil Özlem Ayaydın Cebe'nin, Mitat Durmuş'un, Dinçer Atay'ın, Esra Sazyek'in ve Zehra Kaplan'ın bölüm başlığında yer alan konu bağlamındaki çalışmalarına yer verilmiştir. Günil Özlem Ayaydın Cebe'nin "Trajediden Mit, Mitten Ulus Yaratmak: Ömer Seyfettin'in Niyetini Aşan Diyet" başlıklı makalesinde Ömer Seyfettin'in "Diyet" adlı öyküsünün merkezinde bulunan Koca Ali'den hareketle trajik kahramanın mitolojik yolculuğu incelenmiştir. Bu yolculukta kahramanın köken mitine dönüşümü hikâyenin alegorik yapısı aracılığıyla gün yüzüne çıkarılmıştır. Metinde yer alan mit öğeleriyle desteklenen çözümleme alanı, kahramanı temsil hâline getirerek ulusun dönüşümüne dair bir anlatı sunmuştur. Dolayısıyla makalede kahramanın sosyal kimliği itibarıyla ulus-devlet inşasının belirleyici ölçütleri aydınlatılmıştır (2024, s. 43-63).

Mitat Durmuş, "Ömer Seyfettin'in Öykülerinde 'Tükenen Türk'ün Üretim-Tüketim Algısı" adlı çalışmasında Ömer Seyfettin'in yazılarının merkezinde olan iktisadi çöküşü ele alır. Türk toplumunun özellikle 19. ve 20. yüzyıldaki ekonomik hayatından yola çıkarak yazarın eleştiri metinlerinde yer alan iktisadi koşulların "ben" ve "biz" bilincinden hareketle bir tür kimlik anlatısı olarak sunulabileceğinin altını çizer. Yargı ve değer kavramlarının önem arz ettiği unsurların tespitine değinerek yazarın çalışmalarına karşı farklı bir yorumlama alanına temas eder. Bu çalışmaların yazıldığı dönemin siyasi ve iktisadi gelişmelerini değerlendiren Durmuş, böylece Ömer Seyfettin'in mütefekkir kimliğine katkıda bulunur (2024, s. 64-79).

Dinçer Atay'ın "II. Meşrutiyet Devri Milliyetçilik Anlayışı Ekseninde Ömer Seyfettin'in 'Tanzimat' Algısı Üzerine Bir Deneme" başlıklı yazısında Ömer Seyfettin'in makalelerinde ve seçilmiş öykülerinde yer alan Tanzimat algısını oluşturan şahsiyetler ve gelişmeler esas alınır. Yazıda Ömer Seyfettin'in makalelerinde büyük bir yere sahip olan dil ve edebiyat meselesinin tarihsel ve kültürel boyutu analitik bir biçimde ele alınır. II. Meşrutiyet devrinde gerçekleşen olaylar ekseninde öykülerin Tanzimat vurgusu üzerinde durulur. Ömer Seyfettin'in başta "Yeni Lisan" olmak üzere diğer makalelerinin yanı sıra "Hürriyet Bayrakları", "Ashab-ı Kehfimiz", "Efruz Bey", "İrtica Haberi", "Türkçe Reçete" gibi hikayelerinde de Tanzimat algısına eleştirel bir bakış açısı kazandırıldığı tespit edilir (2024, s. 80-93).

Esra Sazyek'in "Mehmet Emin Yurdakul'un 'Dağlılar' Hitabesinde Milliyetçiliğin Ekolojik Boyutu" adlı çalışmasında milliyetçiliğin kavramsal boyutunun yanında sosyolojik zemini konu alır. Adı geçen hitabeden hareketle ekolojik unsurların milliyetçilik dairesinde yeri sorgulanarak eko-milliyetçilik tartışılır. Mehmet Emin Yurdakul'un "Dağlılar" adlı metninde yer alan Adana coğrafyasının eko-milliyetçilik çerçevesi sunulur. Böylece çevresel unsurların millî değerler eksenindeki konumu, metin merkezli bir yaklaşımla ele alınarak milliyetçilik ve çevrecilik ilişkisinin panoramasına ulaşılır (2024, s. 94-103).

Birinci bölümün son yazısı olan Zehra Kaplan'ın "Yeni Lisan ve Millî Edebiyat Hareketini 'Olup Biten Şeyler' Üzerinden Okumak" adlı çalışması "Yeni Lisan" hareketinin mütefekkir kimliğiyle etrafında olan isimlerin -başta Ziya Gökalp olmak üzere- Türk toplumuna kazandırdığı düşünceler incelenir. Millî edebiyat yönelimine tarihsel ve düşünsel açıdan tanık olan Ali Nüzhet'in çalışmalarına başvurularak Ziya Gökalp'ın o dönemdeki merkezî konumu dikkate alınmıştır. Gökalp'ın dönemin yayın organlarında ve edebî topluluklar içerisindeki faaliyetlerinin Türk dili ve edebiyatı nazarında nasıl teşkil edildiği açığa çıkarılır. Hamdullah Suphi, Halide Edip Hanım, Mehmed Fuad gibi isimlerin de millet mefhumuna yaklaşımları ele alınır. Çalışmada varılan sonuç adı geçen isimler merkezinde Türk aydınlarının Türk milliyetçiliğine "Yeni Lisan" aracılığıyla millî şuur kazandırdığı düşüncesidir. Bu noktada söz konusu hareketin sosyokültürel sahada öncülüğü üstlendiği saptanmıştır (2024, s. 104-122).

İkinci Bölüm "Toplumsal Cinsiyet ve Kadın" başlığını taşır. Oğuz Öcal, "Muhadarat Romanında Özgürlüğüyle Kararsızlığın Tezahürü: Kendinden Vazgeçme Durumu" başlıklı çalışmasında Fatma Aliye Hanım'ın adı geçen eserine varoluşsal bir bakış açısı sunar. Romanın kahramanlarından Fazile'nin, eserin kurgulanma biçimden hareketle varlığı, özgürlüğü, seçimleri ve vazgeçişleri ele alınır. Öcal, romanda gerçekleşen olaylar zincirinden yola çıkarak Fazile'nin arzularıyla karşılaştığı sonuçlar arasında ortaya çıkan içsel çatışmayı gözler önüne sermiştir. Böylece romanın farklı bakış açılarıyla okunabileceğine ulaşılmıştır (2024, s. 123- 136).

S. Dilek Yalçın Çelik'in "Duygu Asena'nın Romanı Kadının Adı Yok... Yoksa Annesinin Kızı Olmak Mı?" başlıklı yazısında Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah'ın *Kadın ve Edebiyat / Babasının Kızı Olmak... (2016)*, *Kadın ve Edebiyat / Kendini Yazmak...* adlı çalışmaları merkeze alınarak Duygu Asena'nın romancılığı üzerinde durulmuştur. Kadın kimliği, kadının toplumsal düzlemdeki konumu ve toplumsal cinsiyet konusunun ideolojik boyutuna dair edebiyat sosyolojisi ekseninde birtakım tespitlerde bulunulmuştur. Elde edilen sonuç, Asena'nın romanlarından hareketle kadının bireyselleşme sürecinde yer alan unsurların oluşum sürecine dair önemli bulgular taşır. Dolayısıyla çalışmanın kadına ve erkeğe yüklenen anlamların sosyolojik çerçevesine ilişkin sınırları belirlemesi açısından dikkat çektiği ifade edilebilir (2024, s. 137-156).

Duygu Özakin'in "Nezihe Meriç Yazınında Başkalarının Kiri'ni Bulmak: Kadının Görünmeyen Emeği Üzerine Bir Tartışma" adlı yazısında Meriç'in *Oradan da Geçti Kara Leylekler* adlı anlatısı merkeze alınmıştır. Bu doğrultuda kadının toplumsal açıdan nasıl bir rol oynadığı, yaşam tarzlarının sınıf ayrımında nasıl bir etkene sahip olduğu sorgulanmıştır. Buna ek olarak Meriç'in kadın ve toplumsal değerler arasında kurduğu ilişki tespit edilmiştir. Sınıflar arası çatışmanın hiyerarşik boyutu hakkında gerçekçi bir perspektif sunulmuş, kadının biyolojik, psikolojik ve

sosyolojik kimliği Meriç anlatıları üzerinden değerlendirilmiştir. Bundan dolayı çalışma kadın emeği ve dayanışması hususunda önemli veriler taşımaktadır (2024, s. 157-179).

Hilal Akça Öcal'ın "Melisa Kesmez'in Öykücülüğü: Anneler ve Kızları" adlı yazısında Kesmez'in eserlerinde yer alan "aile", "kadın" ve "çocuk" kavramlarının felsefi yönü incelenmiştir. Bu açıdan söz konusu kavramların "toplumsal" boyutundan çok "bireysel" analizine odaklanılmıştır. Ebeveyn ve çocuk ilişkilerinde bulunan araçların Kesmez'in eserlerinde "mekân" merkezli bir biçimde kurgulandığına ulaşılmış ve eserlerde yer alan çatışma mekânlarının da insan psikolojisinde bir tür kırılma noktası oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle Kesmez'in öykülerinde "eşik" metaforunun önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Seçilen eserlerde yer alan gerilim unsurları "anne-kız" ilişkisi üzerinden değerlendirilmiş ve söz konusu ilişkiye psikolojik bir bakış açısı sunulmuştur. Böylece çalışmanın Kesmez'in öykülerine farklı okumalarla yaklaşılabileceğini gösterdiği söylenebilir (2024, s. 180-194).

Kadir Can Dilber'in "Zoomorfik Dil ve Kadının Metalaştırılması -Ömer Seyfettin'in 'Aşk ve Ayak Parmakları' Hikâyesi Üzerine Bir İnceleme" adlı yazısında adı geçen öyküde toplumsal ve cinsel rollerinin nasıl temsil edildiğine dair analitik bir bakış açısı söz konusudur. Ömer Seyfettin'in dili ve üslubu aracılığıyla insan ve hayvan özelliklerinin bağdaştırıldığı bir anlatım tarzına başvurduğu tespit edilmiştir. Toplumsal düzeyde kadın formunun sahip olduğu cinsel kimliğin merkeze alınmasının eleştirisi gözler önüne serilmiştir. Buna ek olarak çalışmada "Aşk ve Ayak Parmakları" öyküsünde kadın kimliğinin algılanma biçimi de açığa çıkarılmıştır (2024, s. 195-208).

Ferudun Ay'ın "Mübadele'nin 100. Yılında Türk Edebiyatı: Mübadele Romanlarında Kadın" başlıklı yazısında mübadele dönemini konu alan romanlarda kadının sosyal durumları, ruhsal sıkıntıları, cinsiyet rollerinin getirmiş olduğu yükümlülükler incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda yazar, mübadele dönemi romanlarının tasnifi hususunda kadınların yaşamış olduğu hadiselerden yola çıkarak o dönemin ana taşıyıcısı olduklarına ulaşmıştır. Böylece romanlarda kadın karakterle yüklenen anlamlara yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır (2024, s. 209-232).

Hilal Tülegen-Palta, "Orhan Kemal'in *Cemile* ve *Eskici ve Oğulları* Romanlarında Erkeklik Kurgusu" adlı yazısında ideal erkek kimliğini Orhan Kemal'in adı geçen romanlarında incelemiştir. Erkek bedeninin toplumsal açıdan idealize formu değerlendirilmiş, söz konusu romanlarda yer alan erkek karakterlerden hareketle erkeklik kurguları tartışılmıştır. İşçi, asker, baba gibi bazı erkek rollerinin erkeklik imgesiyle olan etkileşimi sorgulanmıştır. Böylece çalışmada birden fazla erkek kimliğinin Orhan Kemal'in ele alınan romanlardaki kurguları açığa çıkarılmıştır (2024, s. 233-252).

Üçüncü Bölüm "Tarih Söylemi ve Edebiyat" başlığını taşır. Kemal Timur tarafından kaleme alınan "Taşrada Kaleme Alınan Tarihî Bir Roman: *Münire*" adlı çalışmada yazar, Osmanlı Devleti'nin son döneminden 1950'lere kadar geçen sürede yaşamış iki ailenin dramının ortaya koyar. Tarihî roman özelliği taşıyan metin üzerinden, 20. yüzyıl başlarında Osmanlı'nın önemli kentleri olan Diyarbakır, Mardin ve Musul'da kültür unsurlarına ilişkin tarihi belgelerde bulunmayan dikkat çekici bilgiler sunulmuştur (2024, s. 253-272).

Öztürk Emiroğlu tarafından kaleme alınan "Yahya Kemal Beyatlı'nın Gözünden 'Büyük Taarruz'" başlıklı çalışmada, yazar, Yahya Kemal'in "26 Ağustos 1922" adını taşıyan şiiri başta olmak üzere, şiirlerinden ve nesirlerinden hareketle savaşın İstanbul insanı üzerindeki etkisi üzerine bir

çalışma yapmıştır. Buna göre Malazgirt'ten itibaren Anadolu'yu Türk yurdu yapan o ruh, Büyük Taarruz ile tekrar düşmanlara sarsıcı bir darbe indirmiştir. Yahya Kemal'in söz konusu savaşı "Başkomutanlık Meydan Savaşı" şeklinde adlandırdığını ve bunun Türkiye Cumhuriyeti'nin Zafer Bayramı olduğunu belirtmiştir (2024, s. 273-278).

"Çatallanan Yollar, Zihinsel Yaratımlar ve Mümkün Dünyalar: Çatalyol Anlatısı Olarak Haldun Taner'in Günün Adamı Oyunu" adlı çalışmasında Murat Gür, yeni bir tür teorisi ortaya koymuştur. Gür, karşıolgusal düşünceden hareketle oluşturulan çatalyol anlatılarının yapısının çerçevesini çizmiştir. Çatalyolda iki katman söz konusudur: Olgusal katman ve karşıolgusal katman. Olgusal katman, metnin dünyasının gerçekliğidir, karşıolgusal katman ise, metnin dünyasına alternatif olarak kurulan varsayımsal yapıdır. Çatalyol anlatılarının temelde karakterin seçimini merkeze aldığını ve buna göre çatallanmanın oluştuğunu ifade etmiştir. Gür, çalışmasında "Günün Adamı" adlı oyununun çatalyol anlatılarına uygun yapısını incelemiş ve metin üzerinden söz konusu türün özelliklerini ortaya koymuştur (2024, s. 279- 292)

Gulzar Mammadova, "Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun *Malkoçoğlu* Romanı" adlı çalışmada, söz konusu romanı, olay örgüsü, tema, kişi kadrosu, zaman ve mekân, anlatıcı ve bakış açısı, dil ve anlatım açılarından ele almıştır. Yazar, *Malkoçoğlu*'nda Osmanlı tarihinin konu edildiğini belirtir. Kozanoğlu'nun metni kurmasındaki tek amacının Türk'ün kahraman olduğunu göstermek ve bu kahramanlığına dikkat çekmek olduğunu belirtir. Bunu yaparak Kozanoğlu'nun millî duygulara hitap ederek kitleleri harekete geçirmeye çalıştığının ve millî bir gurur oluşturmak istediğinin altını çizer (2024, s. 293-310).

Dördüncü Bölüm "Metni Tartmak: Eleştiri ve Edebiyat" başlığını taşır. Bu bölümün ilk çalışması Abdullah Şengül'ün "Mekânın Tanıklığından Bellek İnşasına -Beyoğlu'nun En Güzel Abisi-" adını taşır. Bu yazıda Şengül, *Beyoğlu'nun En Güzel Abisi* romanından hareketle mekânın bellek üzerindeki işlevselliğini konu alır. Çalışma, toplumsal hafızanın oluşumunu belirleyen unsurlardan biri olan mekânın hafıza merkezinde ne tür kırılma noktaları oluşturduğuna dair önemli bulguları barındırır. Söz konusu romanda da kültürel dönüşüm ve mekân ilişkisinin toplumsal hafıza açısından rolü sorgulanmış ve mekânın dönüşümünün kültürel dönüşümü beraberinde getireceği sonucuna ulaşılmıştır (2024, s. 311- 320).

Abdullah Uçman'ın "Rıza Tevfik'in 'Gelibolu'da Hamzabey Sahili' Adlı Şiiri Üzerine" adlı yazısında mekânın tarihinin şiir üzerindeki etkisi tartışılmıştır. Bu tartışmadan yola çıkarak Rıza Tevfik'in yazmış olduğu şiirin incelenmesini düşündüğü mektupları referans gösterilmiş ve şairin tarih şuuru dile getirilmiştir. Şiire hâkim olan imge, imaj ve sembollerin tespitine dayandırılarak metnin tarihî arka planı aydınlatılmıştır. Böylece yazıda bir tür tarih-şiir-şuur ilişkisi kurulmuştur (2024, s. 321- 333).

"Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Karanlıktan Aydınlığa" adlı yazıda Alâattin Karaca, Peyami Safa'nın adı geçen romanının yapısal özelliklerine ve muhtevisiyatına yer vermiştir. Romanda öne çıkan temalar tespit edilmiş, mekân ve karakter analizi yapılmıştır. Eserin felsefi ve psikolojik incelemesi merkeze alınmış, romanın unsurlarının neyi sembolize ettiği açığa çıkarılmıştır. Yazıda elde edilen sonuç, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*'nun farklı okumalara açık bir roman olduğudur.

Bu noktada romanın dönüşüm formları eleştirel bir bakış açısını beraberinde getirmiştir (2024, s. 334-346).

Beyhan Kanter, “Servet-i Fünun Sanatkârlarının Romanlarında Kitap, Kütüphane ve Matbuat” adlı çalışmasında hem Servet-i Fünun yazarlarının hem de o dönemde yazılan romanların içeriğinde yer alan kitap, gazete, dergi kültürünü incelemiştir. Bu açıdan dönemin yazarlarının ve romanlarda yer alan karakterlerin kültürel sermayeleri tespit edilmiş ve *Bir Ölü'nün Defteri*, *Hayal İçinde*, *Mai ve Siyah*, *Menekşe*, *Son Yıldız* ve *Nesl-i Ahir* romanlarında yer alan yayın faaliyetleri değerlendirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda söz konusu dönemin ve eserlerin matbuat kültürü açığa çıkarılmış, sansür uygulamalarının yayılım ölçütleri gözler önüne serilmiştir (2024, s. 347-364).

“Tenkidin Sefaleti: Tarık Buğra’nın Fikir Yazılarında Edebiyat Eleştirisine Bakışı” adlı yazıda Ebru Burcu Yılmaz, Tarık Buğra’nın muhtelif dergi ve gazetelerde yayımladığı eleştiri yazılarına yer vermiştir. Buğra’ya atfedilen sosyolojik kimliğin politikanın gölgesinde kalan edebiyat dairesinde nasıl yer bulduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan yazıda Tarık Buğra’nın edebiyat eleştirisi odağındaki görüşlerinin kanondaki yeri tartışılmıştır. Elde edilen sonuç Buğra’nın edebiyat eleştirisi metodunun metne hermenötik açıdan yol gösterici bir işlev sunduğu açığa çıkarılmıştır (2024, s. 365-378).

Emel Kefeli, “20. Yüzyıl Eleştiri Tarihinde Yönelişler, Kaynaklar: Filoloji ve Felsefe” başlıklı çalışmasında yabancı filolojilerinin edebiyat eleştirisindeki rolünü sorgulamıştır. Buna göre filolojinin felsefeyle olan etkileşimi göz önünde bulundurulmuştur. Felsefenin içeriğinden nasıl yararlandığı, yazar-eser ve okur ilişkisinin bu noktadaki konumu dikkate alınmıştır. Çalışmada elde edilen sonuç, metin ve anlam arasındaki bağdan doğan alımlama estetiğinin disiplinler arası çalışmalar aracılığıyla daha etkin bir biçimde görüneceğidir (2024, s. 379-388).

“Çağdaş Edebiyatımızda Bir Deneme Ustası Barış Erdoğan ve Teşbih Taneleri” adlı yazısında Enver Töre, deneme kültürünün diğer türlerle olan ilişkisinden kaynaklanan değer alanını Barış Erdoğan’ın *Teşbih Taneleri* adlı eserinden yola çıkarak inceler. Bu noktada Erdoğan’ın söz konusu eserine simgesel bir bakış açısı sunar. Deneme türünün okur üzerindeki etkisini ön plana alarak adı geçen yazarın bir tür kültür yolculuğu anlatısı oluşturduğunu tespit eder. Sonuç olarak Erdoğan’ın deneme yazılarından ve poetik tavrından hareketle edebiyatımızın özgün ve önemli isimlerinden biri olduğuna ulaşılır (2024, s. 389-410).

Fatih Arslan, “Ahmet Haşim Poetik Melankolosinde İki Besideğer İmge: Anne ve Işık” başlıklı yazısında Ahmet Haşim’in seçilmiş şiirlerinde yer alan anne ve ışık simgesine odaklanır. Bu noktada Haşim’in bilinçaltı unsurları, ütopyası, distopyası ve şair kimliği eş zamanlı değerlendirilir. Şairin melankoliyle bütünleşmiş olan karakteristik ahvalinin şiirlerinde genel bir yayılıma yol açtığına ulaşılır. Bu noktada şairin imge dünyasındaki mekânlar referans alınır. Elde edilen sonuç, Haşim’in seçkin şiirlerindeki karanlık imgelerin “anne” ve “ışık” imgesiyle bir tür iç derinlik yaratmasıdır (2024, s. 411- 418).

M. Fatih Kanter, “Halide Nusret Zorlutuna’nın *Beyaz Selvi* Romanı Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yazısında Zorlutuna’nın adı geçen romanını yapısal açıdan ele alır. Buna göre bakış açısı, anlatıcı, olay örgüsü, zaman unsurları, mekân incelemeleri, şahıs kadrosu tespit edilir. Daha sonra romanın tematik yapısı ortaya konur ve eserde yer alan değer unsurları mukayese edilir. Çalışmada

elde edilen sonuca göre Zorlutuna, *Beyaz Selvi* romanında psikolojik unsurlara yer vermiş, sadakat-sadakatsizlik temaları üzerinde durmuş ve eserde yer alan unsurlar romana ontolojik bir anlatı kazandırmıştır (2024, s. 419-433).

Gonca Gökalp Alpaslan, “Halide Edib Adıvar’ın Anılarında Ankara” adlı yazısında Halide Edip’in millî mücadelede Mustafa Kemal’in ve Ankara’nın rolünü merkeze aldığına odaklanmıştır. Bu noktada Ankara’nın millî mücadelede ön plana çıktığı mekânlar göz önünde bulundurulmuştur. Ziraat Mektebi, Çoban Mektebi, Kalaba, Polatlı başta olmak üzere Ankara’nın belli başlı mekânlarının siyasi, stratejik ve toplumsal konumu açığa çıkarılmıştır. Bununla beraber kadınların millî mücadele ruhundaki yeri tespit edilmiş ve mekânın toplum hafızasını hemen her açıdan teşkil eden bir işleve sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (2024, s. 434-474).

Hakan Behçet Sazyek, “Munis Faik ve Faik Âli Ozansoy’un Yayınlanmamış Mektupları” adlı yazısında Faik Âli’nin mektuplarına yer vererek adı geçen yazarın sosyal ve ekonomik hayatının önemine odaklanmıştır. Munis Faik merkezinde eğitim hayatının zorlukları, günlük yaşam koşulları göz önünde bulundurulmuştur. Yazıda yer verilen mektupların Faik Âli ve Halit Fahri Ozansoy külliyyatında bulunmaması açısından dikkat çektiği söylenebilir. Nitekim bu mektuplar külliyyatın tamamlanması bakımından önem taşımaktadır (2024, s. 475-501).

Mehmet Güneş’in “Savaşa İsyanla Savaşsız Bir Dünya Kurma Hayali Arasında: Toprak Ana Hikâyesinde Savaş Karşıtı Söylem” adlı çalışmasında savaş edebiyatı özelinde önemli bir konuya temas edildiği ifade edilebilir. *Toprak Ana*’da kadınların, çocukların ve yaşlıların savaş kurbanı olduğu tespit edilir. Buna ek olarak savaş ortamının yarattığı kaotik durumdan hırsızların ve asker kaçaklarının istifade ettiği gün yüzüne çıkarılır. Çalışmada elde edilen sonuç Aytmatov’un adı geçen eserinin savaş kurbanları konusunu merkeze alan eserler arasında sözcü konumunda yer almasıdır (2024, s. 502-513).

“Nahit Sırrı Örik’in Resim Sanatına Dair Görüşleri” adlı çalışmasında Murat Koç, Örik’in edebî kimliğinin yanı sıra sanata dair görüşlerini dile getirdiği yazıları ele almıştır. Buna göre adı geçen sanatçının resim hakkında yer verdiği düşüncelerin ilgi çekici bir yönü bulunduğu altı çizilmiştir. Edebiyat, resim, müzik gibi sanat dallarının birbirleriyle olan etkileşiminin Türk sanatının gelişiminde oldukça büyük bir rol oynadığı öne sürülmüştür. Buradan hareketle küresel sanat anlayışına dair yeni yorumlama alanlarının oluşabileceğine dikkat çekilmiştir. Nihayetinde resim sanatının daha evrensel bir boyuta sahip olmasının resim eleştirisi ve tarihinin yazılmasıyla mümkün olacağı sonucuna ulaşılmıştır (2024, s. 514-529).

Mustafa Karabulut, “Edip Cansever’in Şiirlerinde Kimlik Sorunsalı” adlı yazısında İkinci Yeni şiirinin poetik tavrına ilişkin bir giriş yapar. Cansever’in şiirlerinde kimlik ve benlik arayışı sorgulanır. Adı geçen şairin seçilmiş şiirlerinden hareketle şiir öznelерinin benlik sorunları saptanır. Öznelерin iç çatışmalarına, varoluşlarına ve kimlik bunalımlarına yer verilir. Elde edilen bulgular neticesinde Cansever’in birçok şiirinde tematik düzlemde bahsi geçen hususların yer edindiğine ulaşılır. Böylece çalışmada şairin şiirlerindeki psikodinamik yapı ortaya çıkar (2024, s. 530- 540).

“Ömer Seyfettin ve Sanatta Kalıcılığın Sırları” başlıklı yazısında Nazım Hikmet Polat, Ömer Seyfettin’in edebiyat kültürü sahasındaki yerine dikkat çeker. Seyfettin’in mütefekkir kimliğinin yanı sıra sanatkârlığının edebiyat tarihinde nasıl bir rol oynadığının üzerinde durur. Polat’a göre

yazarın dönemin sosyal ve siyasi durumunun Türk edebiyatında ne tür etkileşimlere yol açtığına dair olan ileri görüşlülüğü onun edebiyat camiasındaki kalıcılığında büyük bir önem arz eder. Polat'ın elde ettiği sonuca göre Ömer Seyfettin'in edebiyat ve kültür birikimi, bu dairedeki tavrı onun dünya yazarı ölçüsünde bir sanatkâr olmasına olanak sağlamıştır (2024, s. 541-554).

Rahim Tarım'ın "Halit Ziya Uşaklıgil'in Almanya Mektupları Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmasında Halit Ziya'nın Almanya seyahatlerinde yer alan dikkatlerine işaret edilir. Bu noktada ülkenin nüfus politikalarına, savaşın etkilerine, sosyal ve siyasal ahvaline dair elde edilen bulgulara yoğunlaşılır. Almanya'nın kültür, sanat ve edebiyat gelişmelerinin yer verildiği mektuplar Tarım'a göre rehber işlevi görür. Elde edilen sonuç da belge niteliği taşıyan bu mektupların arşiv misyonuna sahip olduğu ve dönemin Türk-Alman ilişkilerine dair önemli çıkarımlar yapılabileceği düşüncesidir (2024, s. 555-573).

Sema Uğurcan, "Türkçenin Bağımsızlığını Savunmada Güzelliğini Unutturmamayan Sanatçılar" adlı yazısında yazılı edebiyatımızda Türkçenin tarihi serüvenini merkeze alır. Türklerin tarih sahnesindeki gelişimine paralel olarak Türkçenin özellikle Arapça ve Farsça ile olan etkileşimine odaklanır. Türk dilinin tarihî dönemleri referans alınarak Cumhuriyet dönemine kadar uzanan süreç eş zamanlı olarak Kaşgarlı Mahmut'tan Turan Oflazoğlu'na kadar değerlendirilir. Yazıda elde edilen sonuç, Türk şair ve yazarlarının Türk dilinin bağımsızlık mücadelesini verirken Türkçe kelimelerin sanat dairesine yerleşimi başta olmak üzere birçok yönetime başvurmalarını esas alır (2024, s. 574-586).

"Hatıralar Işığında I. Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Hayatı" adlı yazıda Süheyla Yüksel, I. Meşrutiyet dönemine tanık olan yazar ve şairlerin hatıra türündeki portrelerini inceler. Bu açıdan çalışmada edebiyat tarihindeki önemli isimlerin bir arada toplandıkları yerler, tiyatro merkezleri, kültür, sanat ve edebiyat meclisleri gibi birçok mekâna yer verilir ve bu mekânların önemi sorgulanır. Sonrasında dönemin baskın iktidarının sembolik ve ütöpik açıdan yazarların sanat dünyalarında nasıl teşkil edildiği dile getirilir. Sansür uygulamalarının yazın hayatındaki rolü vurgulanır. Çalışmada elde edilen sonuç, I. Meşrutiyet Dönemi edebiyat hayatının baskılı, sansürlü ancak bir o kadar da renkli ve hareketli olduğudur (2024, s. 587-612).

Şahika Karaca, "Annenin/Şey'in Ölümü Melisa Kesmez'in 'Nohut Oda' Hikâyesinde Anne İmgesi" başlıklı makalesinde Kesmez'in adı geçen eserinde yer alan anne imgesini simgesel alanda inceler. Karaca'ya göre söz konusu hikâyede iki kız kardeşin anne imgesi üzerinde temsil ettiği sembolik görüntü ortaya konur. Bireyin özneleşme süreci yaşam ve ölüm olgularından hareketle değerlendirilir. Kızların anneden uzaklaşma, kurtulma ve kendi benliklerini yaratma evresi psikolojik tabanda tespit edilir. Makalede ulaşılan sonuç da kızların yaşamı arzulayan bir benlik dönüşümünü anne bağının psikolojik ve fizyolojik kopuşuyla sağlamasıdır. Böylece çalışma, anne imgesine alternatif bir yorum alanı sunmaktadır (2024, s. 613-624).

"Edebî Metinlerde Merkezden Merkezsizliğe" adlı çalışmada Tarık Özcan, yazarların ele aldığı konuları belirleyen düşünce merkezlerini inceler. Bu noktada bir yazının belirlenme sürecinde yer alan ana maddeyi sorgular. Dünya klasiklerinden örnekler vererek epigrafların önemine işaret eder. Söz konusu merkez anlayışının modern dönem metinlerinde gözle görülür bir değişim yaşadığını vurgular. Yaşamın dinamik yapısının bu değişimin öncülüğünü üstlendiğini, artık

metnin merkezinin bizzat metnin kendisini oluşturduğu dile getirir. Elde edilen sonuç, şair ve yazarların zihninde yer alan düşünce merkezlerinin icra edilen metnin odağında konumlandığı ve bu konunun metnin derin yapısından bağımsız olmadığı düşüncesidir (2024, s. 625-631).

Ülkü Eliuz ve Sümeyye Yazıcı'nın kaleme aldığı "Öldürülen Tanrının Gölgeleyen Çocuklarının Anlatısı: Orhan Pamuk'un *Sessiz Ev* Romanı" başlıklı yazıda Orhan Pamuk'un adı geçen romanında yer verilen baba figürü incelenir. Babanın psikolojik ve teolojik zemindeki rolü tartışılır. Söz konusu romanda Hristiyanlıktaki Tanrı baba algısı yorumlanır. Çalışmanın izleğinin eserin kahramanlarından olan Selahattin'in içsel dönüşümü olduğu ileri sürülür. Varılan sonuç ise Tanrı Baba, öteki baba, üvey baba, ilgisiz baba, rol model baba gibi figürlerin yokluğunun ilişkisellik etrafında bir sorunsallaşma devinimi yaratmasıdır (2024, s. 632-652).

Veysel Şahin'in "Halide Edib Adıvar'ın *Kalp Ağrısı* Romanında Öznenin Halleri" adlı makalesinde adı geçen roman, kurgulanma biçimleri, kişiler, kavramlar ve simgeler düzeyinde değer çatışmaları noktasında ele alınır. Romanda aşk, kadınlık bilinci, kıskançlık, evlilik ve aile gibi konuların öznenin var oluşunda nasıl yer edindiği, kendilik mekanizmasının dönüşümü ve kendini inşa etme sürecinde yer alan unsurların evrilme biçimleri tespit edilir. Söz konusu romanın bireysel algı ve duyuların ön plana çıktığı bir eser olduğu sonucuna ulaşılır. Dişil özne kimliklerinin arzu ve tutku çemberinin var olma mücadelesiyle paralellik gösterdiği anlaşılar. Böylece romanın başkahramanı Zeyno'nun yaşadığı aşkın eserin izleğinin merkezini oluşturduğu gün yüzüne çıkarılır (2024, s. 653-667).

Yunus Ayata, "Musavver Terakki ve Birecikli Âyanzade Namık Ekrem" adını verdiği çalışmasında "Musavver Terakki" dergisinin 19. yüzyılın son evresi ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yer verdiği edebî faaliyetleri, Namık Ekrem'in adı geçen dergide yayımlanan şiir ve yazılarını konu alır. Bu noktada Ekrem'in yazılarının muhteviyatı dile getirilir. Şiirlerinin izleği, temaları ve üslubu incelenir. Dönemin Türk basın tarihiyle paralel ilerleyen incelemede derginin öne çıkan isimleri arasında Abdülhak Hamit, Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Haşim, Ahmet Rasim, Halide Edip, Yahya Kemal gibi edebiyat dairesinde önem arz eden yazarlar olmasına rağmen camia tarafından hak ettiği değeri bulamadığı sonucuna ulaşılır. Buna ek olarak Namık Ekrem'in edebî kimliğinin ön plana çıkmasında söz konusu derginin önemli ölçüde rol oynadığı ortaya çıkarılır (2024, s. 668-681).

"İstiklâl Marşı'na Bachelardçı Bir Yaklaşım" adlı yazıda Yunus Balcı, İstiklal Marşı'nı Bachelard metodolojisi çerçevesinde ele alır. İstiklal Marşı'nda yer alan maddelerin imgeselleştirilmesi açısından su, ateş ve hava bileşkesi etrafında bir döngü yaratıldığı tespit edilir. Bachelard'ın *Ateşin Psikanalizi*, *Su ve Düşler* adlı çalışmaları referans alınarak İstiklal Marşı'ndaki ocak, kan, toprak, yaş, sel, hilal, yıldız, sancak gibi maddelerin psikanalizine ilişkin tespitlerde bulunulur. Bachelard perspektifinde söz konusu şiirin ilk üç dörtlülüğüne kadar su, ateş ve hava imgelerinin çözümlendiği, üçüncü dörtlülükten sonra da şiirin tamamının toprak unsuru çerçevesinde şekillendiği sonucuna varılır (2024, s. 682-689).

Cem Yılmaz Budan, "Sait Faik'te Bohemin Edebî ve Biyografik Tezahürleri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı çalışmasında Sait Faik'in bohem kavramıyla kurduğu bağı ve bu bağın estetik alanındaki yerini konu alır. Bu noktada Sait Faik'in öykü ve şiir metinlerine başvurulur. "Şimdi Sevişme Vakti", "Bir Masa" adlı şiirlerde yer alan öznelerin bohem kavramına ait hemen her şarta

sahip olan bir kurguda konumlanabilecekleri ileri sürülür. Yazarın seçilmiş öykülerinin figüratif kadrosunun da bu doğrultuda olduğu sonucuna ulaşılır. Nihayetinde ise Sait Faik'in bohemi basmakalıp tanım veya algıların dışında, estetik örüntü tercihleri etrafında oluşturduğu, meşguliyetini bu çerçevede kurguladığı gözler önüne serilir (2024, s. 690-711).

"Kavramını Kendi Coğrafyasından Türetme Olarak Seyahatname Türüne Bakış" adlı yazıda İlknur Tatar Kırılmış, seyahatname türünün yazın literatüründeki önemi Edward Said'in *Oryantalizm* başlıklı eseri merkezinde sorgulanır. Bu noktada ilk olarak Hayrullah Efendi'nin "Avrupa Seyahatnamesi"ne başvurulur. Avrupa'nın siyasi, içtimai ve ekonomik durumlarının sosyal gelişim üzerindeki etkisi aktarılır. Sonrasında Mehmet Emin Darugazade Efendi'nin seyahatnamesi incelenir. Bu eserde de İstanbul'dan Asya'ya uzanan yolculuğun kültür, medeniyet ve ticaret durakları dile getirilir. Son olarak Cenap Şahabettin'in *Hac Yolunda* adlı eseri incelenir. Bu eserde de oryantalizm algısının hem kavramsal hem de toplumsal düzeydeki karşılığının zaman zaman basit bir vakıa olarak düşünülebileceği sonucuna ulaşılır (2024, s. 712-726).

Oğuzhan Karaburgu, "Etkilenme Endişesi Bağlamında Tevfik Fikret ve Muallim Naci" başlıklı makalesinde Tevfik Fikret'in özgün bir şiir modeli yaratma sürecinde Muallim Naci etkisinin endişesini konu alır. Böyle bir endişenin şairin şiirlerinde yenileşme evresine geçiş gerekliliği yarattığı öne sürülür. Harold Bloom'un etkilenme endişesi teorisinden hareketle Fikret'in yaratım endişesinin Muallim Naci'nin şairliğiyle rekabet oluşturabilecek bir düzeye ulaştığı tespit edilir. Şairin şiirlerinin sanatsal ölçüde incelenmesinin ardından onun bu endişeyi birtakım aşamalardan geçerek bıraktığı sonucuna varılır. Bu aşamaların da öncesinde Naci'yi taklit ederek sonra da yaratıcılık düzleminde kendi şiirini kurma çabalarıyla geçildiği ifade edilir (2024, s. 727-738).

Ramis Karabulut ve Dilber Tahiroğlu'nun kaleme aldığı "Modern Dönem İki Destan Şairinin Şiir Dili Üzerine Bir İnceleme" adlı yazıda Cumhuriyet dönemi şairlerinden Basri Gocul ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun seçilmiş şiirleri incelenir. Yapılan inceleme adı geçen şairlerin şiir dillerinin nitelikleriyle ilgilidir. Basri Gocul'un şiir dili, eski Türkçe ve hâlâ Anadolu ağızlarında yaşayan kelimelerin kullanımı ile ilişkilendirilir ve bu niteliğin ayırıcı bir özellik olduğu açığa çıkarılır. Gençosmanoğlu'nun ise destanlarda geçen ifadelerin eserlerinde aynı şekilde yer bulması onun şiir dilinin diğer şairlerden ayrılmasına olanak sağladığı vurgulanır. Her iki şairin de şiirlerine yönelik yapılan incelemeler sonucunda Türkçeyi zenginleştiren bir sanat icra ettikleri anlaşılır (2024, s. 739-757).

Cafer Gariper, "Nâzım Hikmet'in Kaleminde 1939 Erzincan Depremi: 'Kara Haber' Şiirine Metinlerarası Bir Bakış" başlıklı çalışması Nâzım Hikmet'in söylem amacından hareketle adı geçen şiire metinler arası bir perspektif sunar. Bu noktada "Erzincan'da Bir Kuş Var" ağıtının söz konusu şiirle kurulan ilişkisi merkeze alınır. Şekil, söylem ve biçim itibarıyla halk şiiri özellikleri taşıyan metnin, metinler arası bir anlama sahip olduğu aktarılır. Metnin dil ve söylem biçimine karşı derinlemesine bir analiz yapan Gariper, Erzincan halkının duygu ve düşüncelerine ortak olabilmek adına şiirini halk şiiri geleneğiyle oluşturduğu sonucuna ulaşır (2024, s. 758-767).

"Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Mizah Gazetelerinden *Vay Vay*" adlı makalede Cengiz Eken, başlık kesitinde yer alan gazetenin şekil özellikleri, şahıs kadrosu, içeriği, yayımlanan türleri ve dizinleri konu alır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan iki yıl sonra yayın hayatına başlayan ve

kısa ömürlü olan gazetenin edebî faaliyetlerinin toplumsal havadisler karşısında çok daha fazla yer bulduğu tespit edilir. Derginin Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında ortaya çıkan siyasi, sosyal ve politik gelişmelerden uzak bir yapıya sahip olmasının mevcut alanda siyasi bir intibak sağlayamadığı sonucuna varılır (2024, s. 768-798).

Selma Çelik, “1920-1980 Arası Türk Romanında Dinî Nikâhtan Resmî Nikâha Geçiş” adlı makalesinde Cumhuriyetin ilanından sonra kabul edilen medeni kanunun gerekliliklerini konu alır. Bu gereklilikler arasında resmî nikâhın toplumsal düzlemdeki yerine odaklanır. Bu doğrultuda Hüseyin Rahmî’nin, Mebrure Sami Koray’ın, Etem İzzet Benice’nin, Memduh Şevket Esendal’ın, Kemal Bilbaşar’ın, Tarık Buğra’nın, Orhan Kemal’in, Hasan İzzettin Dinamo’nun ve Mehmet Niyazi’nin seçilmiş romanları incelenir. Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde aile hukukuna dair muhtelif çıkarımlarda bulunulduktan sonra resmî nikâh olgusunun romanlara nasıl yansıdığı tespit edilir. İncelenen romanlar sonucunda yazarların resmî nikâhın yürürlüğe girmesi ile birlikte Anadolu’nun bazı bölgelerinde hâlâ çok eşliliğe devam ettiğini aktardıkları, bu durumun dinî değerler ve toplumsal anlayış çerçevesinde şekillendiğinin altını çizdikleri görülür (2024, s. 799-814).

Özge Özhan Topaloğlu, “Lacan’ın Psikanalizi ve Oryantalizm Topolojisi Bağlamında *Mai ve Siyah*” başlıklı çalışmada önce Lacan’ın psikanaliz kuramına yer verir. Sonrasında öznenin oryantalizm topolojisi bağlamında kurulumunu aktarır. Söz konusu kuram referans alınarak *Mai ve Siyah* romanına çözümleyici bir bakış açısı sunar. Yapılan incelemelerde romanın kilit kahramanı Ahmet Cemil’in kendi benliğini ulaşamadığı görülür. Bu doğrultuda ailesi ve topluma karşı olan sorumluluklarının benlik yaratımını engellediği, kendini var edemeyen özne konumunda yer aldığı ve oryantalizm topolojisinde özne kurulumunun tamamlanamadığı sonucuna ulaşılır (2024, s. 815-831).

“Nemide ile Ferdi ve Şürekâsı Üzerine Psikanalitik Bir Okuma” adlı yazıda Sebahat Özdemir-Kaya, Halit Ziya Uşaklıgil’in *Nemide* ve *Ferdi ve Şürekâsı* romanlarını psikanalitik açıdan incelemeyi konu alır. Bu bağlamda baba-oğul, baba-kız, anne-kız ilişkilerine dikkat çeker. *Nemide* romanında Şevket Bey, Nemide, Nahit ve bu karakterlerin birbirleriyle kurduğu ilişkiye işaret edilir. *Ferdi ve Şürekâsı*’nda ise İsmail Tayfur, Hacer ve romandaki etkileşim alanında yer alan karakterlere odaklanılır. Çalışmada elde edilen sonuç, arzuları doğrultusunda ölümü göze alan kadınların, otorite eksikliğinin yol açtığı sorunların, başkaldırımların ve bunların nedenlerinin psikanalitik düzlemde ikili ve kolektif ilişki açısından doğduğunu gösterir (2024, s. 832-843).

Yasemin Yerlikaya, “Felsefe-i Zenan’da Eril ve Dişil Kastrasyon” başlıklı makalesinde Ahmet Mithat Efendi’nin adı geçen hikâyesini inceler. Kastrasyon kavramına ilişkin temel bilgilere yer verildikten sonra söz konusu metinde, kastrasyon uygulamalarının kadın ve erkeklerde psikanalitik açıdan nasıl şekillendiğine dikkat çeker. Bu analize yönelik adı geçen öyküde yer alan kahramanların eril ve dişil rollerini tespit eder. Ulaşılan sonuca göre Zekiye karakterinin eril alandayken dişil alana geçtiği, Fazıla ve Akile karakterlerin eril alana geçişlerinin arkasında kastrasyon karmaşasının büyük ölçüde rol oynadığı görülmüş ve *Felsefe-i Zenan*’da kadınlık ve erkeklik üzerinden okumalar yapılabileceği anlaşılmıştır (2024, s. 844-854).

SONUÇ

Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı adlı eserde disiplinler arası bağlamda dört temel çalışma alanı vardır. Bunlar, "Milliyetçilik", "Toplumsal Cinsiyet", "Tarih Söylemi" ile "Edebiyat ve Eleştiri"dir. Dolayısıyla Argunşah armağanında yer verilen çalışmalar adı geçen başlıklar etrafında toplanmıştır. "Milliyetçilik ve Edebiyat" başlığı altında yer alan beş çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar millet, milliyetçilik, millî kimlik gibi konuların kavramsal zemininden başlayarak edebî metinlerdeki yansımalarını gözler önüne sermektedir. "Toplumsal Cinsiyet ve Edebiyat" adını taşıyan başlıkta yedi çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalarda kadınlık ve erkeklik kurgularının edebî metinlerde nasıl yer bulduğuna dair sosyolojik bulgular elde edilmiştir. "Tarih Söylemi ve Edebiyat" adlı başlıkta dört makale bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, tarihî olay, durum ve olgulardan hareketle roman, şiir, tiyatro gibi türlerde tarihin muhtelif kurgulanma biçimlerine yeni bir yorumlama alanı sunmuştur. "Metni Tartmak: Eleştiri ve Edebiyat" başlığında otuz dört inceleme vardır. Bu incelemelerde roman, şiir, anı, biyografi gibi türler üzerine sosyolojik, psikolojik, feminist, felsefe, filoloji ve poetik okumalar yapılmıştır. Çalışmalarda yer alan metinlere sunulan bakış açıları söz konusu metinlerin edebiyat dairesinde nasıl bir anlatı sunduğunu açığa çıkarmıştır. Bu noktada metin merkezli bir yaklaşımla eleştiri kültürüne yeni bir boyut kazandırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmaların edebiyat eleştirisinin iç dinamiğine katkı sağlayan bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşıldığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada yer alan makalelerden istifade edebilmek için söz konusu çalışmanın açık erişimine <https://hdl.handle.net/20.500.12695/2821> bağlantısından ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- Akça Öcal, Hilal (2024). "Melisa Kesmez'in Öykücülüğü: Anneler ve Kızları". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 180-194.
- Arslan, Fatih (2024). "Ahmet Haşim Poetik Melankolosinde İki Besideğer İmge: Anne ve Işık". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 411- 418.
- Atay, Dinçer (2024). "II. Meşrutiyet Devri Milliyetçilik Anlayışı Ekseninde Ömer Seyfettin'in 'Tanzimat' Algısı Üzerine Bir Deneme". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 80-93.
- Ay, Ferudun (2024). "Mübadele'nin 100. Yılında Türk Edebiyatı: Mübadele Romanlarında Kadın". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 209-232.
- Ayata, Yunus (2024). "Musavver Terakki ve Birecikli Âyanzade Namık Ekrem". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 667-681.

- Ayaydın Cebe, Günil Özlem (2024). "Trajediden Mit, Mitten Ulus Yaratmak: Ömer Seyfettin'in Niyetini Aşan 'Diyet'". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 43-63.
- Balcı, Yunus (2024). "İstiklâl Marşı'na Bachelardcı Bir Yaklaşım". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 682-689.
- Budan, Cem Yılmaz (2024). "Sait Faik'te Bohemin Edebî ve Biyografik Tezahürleri Üzerine Bir İnceleme". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 690-711.
- Çelik, Selma (2024). "1920-1980 Arası Türk Romanında Dinî Nikâhtan Resmî Nikâha Geçiş". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 799-814.
- Dilber, Kadir Can (2024). "Zoomorfik Dil ve Kadının Metalaştırılması -Ömer Seyfettin'in 'Aşk ve Ayak Parmakları' Hikâyesi Üzerine Bir İnceleme-". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 195-208.
- Durmuş, Mithat (2024). "Ömer Seyfettin'in Öykülerinde 'Tükenen Türk'ün Üretim-Tüketim Algısı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 64-79.
- Eken, Cengiz (2024). "Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Mizah Gazetelerinden Vay Vay". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 768-798.
- Eliuz, Ülkü ve Sümeyye Yazıcı (2024). "Öldürülen Tanrının Gölgeleyen Çocuklarının Anlatısı: Orhan Pamuk'un Sessiz Ev Romanı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 632-651.
- Emiroğlu, Öztürk (2024). "Yahya Kemal Beyatlı'nın Gözünden 'Büyük Taarruz'". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 273-276.
- Gariper, Cafer (2024). "Nâzım Hikmet'in Kaleminde 1939 Erzincan Depremi: 'Kara Haber' Şiirine Metinlerarası Bir Bakış". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 758-767.
- Gökalp Alpaslan, Gonca (2024). "Halide Edib Adıvar'ın Anılarında Ankara". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 434- 474.
- Güneş, Mehmet (2024). "Savaşa İsyarla Savaşsız Bir Dünya Kurma Hayali Arasında: Toprak Ana Hikâyesinde Savaş Karşıtı Söylem". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 502-513.
- Gür, Murat (2024). "Çatallanan Yollar, Zihinsel Yaratımlar ve Mümkün Dünyalar: Çatalyol Anlatısı Olarak Haldun Taner'in Günün Adamı Oyunu". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı*

- İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 279-292.
- Kanter, Beyhan (2024). "Servet-i Fünun Sanatkârlarının Romanlarında Kitap, Kütüphane ve Matbuat". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 347-364.
- Kanter, Fatih M. (2024). "Halide Nusret Zorlutuna'nın Beyaz Selvi Romanı Üzerine Bir İnceleme". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 419- 433.
- Kaplan, Zehra (2024). "Yeni Lisan ve Millî Edebiyat Hareketini 'Olup Biten Şeyler' Üzerinden Okumak". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 104-122.
- Karabulut, Mustafa (2024). "Edip Cansever'in Şiirlerinde Kimlik Sorunsalı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 530-540.
- Karabulut, Ramiz ve Dilber Tahiroğlu (2024). "Modern Dönem İki Destan Şairinin Şiir Dili Üzerine Bir İnceleme". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 739-757.
- Karaburcu, Oğuzhan (2024). "Etkilenme Endişesi' Bağlamında Tevfik Fikret ve Muallim Naci". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 727-738.
- Karaca, Alâattin (2024). "Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Karanlıktan Aydınlığa". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 334-346.
- Karaca, Şahika (2024). "Annenin/Şey'in Ölümü Melisa Kesmez'in Nohut Oda Hikâyesinde Anne İmgesi". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 613-624.
- Kefeli, Emel (2024). "20. Yüzyıl Eleştiri Tarihinde Yönelişler, Kaynaklar: Filoloji ve Felsefe". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 379-388.
- Koç, Murat (2024). "Nahit Sırrı Örik'in Resim Sanatına Dair Görüşleri". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 514-529.
- Mammadova, Gulzar (2024). "Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun Malkoçoğlu Romanı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 293-310.
- Öcal, Oğuz (2024). "Muhadarat Romanında Özgürlüğüyle Kararsızlığın Tezahürü: Kendinden Vazgeçme Durumu". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı.* Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 123-136.

- Özakın, Duygu (2024). "Nezihe Meriç Yazınında Başkalarının Kiri'ni Bulmak: Kadının Görünmeyen Emegi Üzerine Bir Tartışma". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 157-179.
- Özcan, Tarık (2024). "Edebî Metinlerde Merkezden Merkezsizliğe". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 623-631.
- Özdemir-Kaya, Sebahat (2024). "Nemide ile Ferdi ve Şürekâsı Üzerine Psikanalitik Bir Okuma". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 832-843.
- Özhan Topaloğlu, Özge (2024). "Lacan'ın Psikanalizi ve Oryantalizm Topolojisi Bağlamında Mai ve Siyah". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 815-831.
- Polat, Nazım Hikmet (2024). "Ömer Seyfettin ve Sanatta Kalıcılığın Sırları". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 541-555.
- Sazyek, Esra (2024). "Mehmet Emin Yurdakul'un 'Dağlılar' Hitabesinde Milliyetçiliğin Ekolojik Boyutu". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 94-103.
- Sazyek, Hakan Behçet (2024). "Munis Faik ve Faik Âli Ozansoy'un Yayınlanmamış Mektupları". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 475-501.
- Şahin, Veysel (2024). "Halide Edib Adıvar'ın Kalp Ağrısı Romanında Öznenin Halleri". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 653-667.
- Şengül, Abdullah (2024). "Mekânın Tanıklığından Bellek İnşasına Beyoğlu'nun En Güzel Abisi". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 331-320.
- Tarım, Rahim (2024). "Halit Ziya Uşaklıgil'in Almanya Mektupları Üzerine Bir İnceleme". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 555-573.
- Tatar Kırılmış, İlknur (2024). "Kavramını Kendi Coğrafyasından Türetme Olarak Seyahatname Türüne Bakış". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 712-726.
- Timur, Kemal (2024). "Taşrada Kaleme Alınan Tarihî Bir Roman: Münire". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 253-272.
- Töre, Enver (2024). "Çağdaş Edebiyatımızda Bir Deneme Ustası Barış Erdoğan ve Teşbih Taneleri". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 389- 410.

- Tülegen-Palta, Hilal (2024). "Orhan Kemal'in Cemile ve Eskici ve Oğulları Romanlarında Erkeklik Kurgusu". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 233-252.
- Uçman, Abdullah (2024). "Rıza Tevfik'in 'Gelibolu'da Hamzabey Sahili' Adlı Şiiri Üzerine". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 321-333.
- Uğurcan, Sema (2024). "Türkçenin Bağımsızlığını Savunmada Güzelliğini Unutturmayan Sanatçılar". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 574-586.
- Yalçın Çelik, S. Dilek (2024). "Duygu Asena'nın Romanı Kadının Adı Yok... Yoksa Annesinin Kızı Olmak Mı?". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 137-156.
- Yerlikaya, Yasemin (2024). "'Felsefe-i Zenan'da Eril ve Dişil Kastrasyon". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 844-854.
- Yılmaz, Ebru Burcu (2024). "'Tenkidin Sefaleti': Tarık Buğra'nın Fikir Yazılarında Edebiyat Eleştirisine Bakışı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 365-378.
- Yüksel, Süheyla (2024). "Hatıralar Işığında I. Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Hayatı". *Cumhuriyet'in 100. Yılında Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri Prof. Dr. Hülya Eraydın Argunşah Armağanı*. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları, 587-612.

OKTAY YİVLİ

Kırk Yama

AŞK, EDEBİYAT ve ÖTEKİ ŞEYLER

Günce Yayınları

Mahmut Babacan

Üniversiteler İçin

Türk Dili Kompozisyon Bilgileri

Günce Yayınları

8. BASKI

Başka Bir Tarih Hayal Etmek

TÜRK EDEBİYATINDA ÜKRONYA

MURAT GÜR

Günce Yayınları

DR. MUSA ERASLAN

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİNDE

MİZAH VE İRONİ

Günce Yayınları